

Molnár V. Attila

NAGY MAGYAR BOTANIKUSOK

Portrék a magyar növénytan történetéből

Kézirat

Készült a „Növénytan – A szeretetre méltó tudomány jelentősége és eredményei” című projekt keretében, az NKFIH MEC N 24 148930 pályázat támogatásával.

Debrecen, 2026

Nagy magyar botanikusok

Bevezetés

A magyar botanika története több évszázados, gazdag és sokszínű hagyományra épül. A korai füveskönyvektől és gyógynövényes munkáktól a flórakutatáson, növényrendszertanon, mikológián, algológián és paleobotanikán át a modern növényökológiáig sokféle irányban születettek maradandó eredmények. A magyar botanikusok munkája nem egyetlen nagy felfedezésben ragadható meg, hanem abban a kitartó, aprólékos és sokszor terepen végzett kutatásban, amely feltárta a Kárpát-medence és a környező tájak növényvilágát, rendszerezte a fajokat, leírta az élőhelyeket, és érthetőbbé tette a növények szerepét a természetben és az emberi környezetben.

Ez a rovat a legjelentősebb magyar botanikusok munkásságát mutatja be rövid, közérthető formában. Célja, hogy az érdeklődők képet kapjanak arról, kik voltak azok a kutatók, akik könyvekben, herbáriumokban, laboratóriumokban, erdőkben, lápokon, hegyvidékeken vagy éppen mikroszkóp mellett dolgozva hozzájárultak a növényvilág megismeréséhez és a botanika fejlődéséhez. Az egyes ismertetésekhez kapcsolódó, az adott kutató hiteles portréján alapuló, mesterséges intelligencia (AI) segítségével készült illusztrációk nem arcképek kívánnak lenni, hanem azt teszik láthatóvá, mivel foglalkozott az adott kutató: növényeket gyűjtött, határozott, mikroszkopizált, fossziliákat vizsgált, gombákat írt le, vízi élőhelyeket kutatott vagy növénytársulásokat elemzett. Így a sorozat egyszerre ad rövid tudománytörténeti áttekintést és vizuális kapaszkodót a növénytan sokféle munkamódszeréhez.

A válogatás szubjektív, számos jelentős magyar botanikus szerepelhetne még. Teljességre nem törekedhettem, de arra igen, hogy a különböző tudományterületek (növényrendszertan, növényföldrajz, anatómia, ősnövénytan, mikológia, briológia, növénykórtan, agrobotanika, etnobotanika) képviselői is megjelenjenek.

Fontos megjegyezni, számos esetben nem is olyan könnyű eldönteni, hogy mely botanikus tekinthető magyarnak. Különösen igaz ez az 1700-as éveket megelőző időszakra, de később a Monarchia soknemzetiségű, soknyelvű világában sem könnyű eligazodni. Alapelvként követtem Gombocz Endre (1936) művének hozzáállását: magyar botanikusnak tekintettem a korabeli Magyarországon tartósan tevékenykedő kutatókat, származásuktól és anyanyelvüktől függetlenül. Számos kutató esetében előfordul, hogy nevét magyar, latin és német formában is használták és használják. Itt minden esetben a magyar változatot tüntettem fel.

Az érdeklődők további kiemelkedő – és nem kizárólag magyar – botanikusokkal és tevékenységükkel ismerkedhetnek meg **A botanika történetének fontos eseményei** című sorozatban.

<https://molnar-v-attila.blogspot.com/search/label/A%20botanika%20t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9nek%20fontos%20esem%C3%A9nyei>

Irodalom

Gombocz E. (1936): *A magyar botanika története: a magyar flóra kutatói.* – Magyar Tudományos Akadémia, Budapest.

Nagy magyar botanikusok 1.

Méliusz Juhász Péter (kb. 1532–1572) református püspök, író és a korai magyar botanikai irodalom egyik jelentős alakja volt. *Herbarium: az faknac fuveknec nevekroel, természetekroel, és hasznairol* című műve 1578-ban, halála után jelent meg Kolozsváron, és az első jelentős magyar nyelvű füveskönyvként tartják számon. A könyv növények nevét és vélelmezett hatásait és (főként gyógyászati) felhasználásait ismertette elsősorban más szerzők leírásait összegezve („*magyar nyelvre, és ez rendre hoszta az doctoroc koenyveiboel az Horhi Melius Peter*”). Méliusz nem modern értelemben vett botanikus volt, hanem a régi orvosi-füveskönyves hagyomány magyar közvetítője: latin és európai források alapján magyarul rendszerezte a növényekről szóló gyakorlati tudást. Jelentősége abban áll, hogy sok növény magyar nevét rögzítette, a növényismeretet anyanyelven tette hozzáférhetővé, és hozzájárult a magyar botanikai szaknyelv kialakulásához. Munkája egyszerre volt gyógynövényes kézikönyv, névgyűjtemény és a magyar természettudományos nyelv egyik fontos kezdete.

Nagy magyar botanikusok 2.

Csapó József (1734–1799) debreceni orvos és természettudós a magyar nyelvű növényismereti irodalom egyik korai alakja volt. Új füves és virágos magyar kert című munkájában a növényeket elsősorban gyakorlati szempontból mutatta be: milyen betegségekre, házi gyógyításra vagy mindennapi használatra alkalmasak. Műve még a régi füveskönyvek világához kapcsolódott, de már a felvilágosodás korának rendszerező, közérthető szemlélete is megjelent benne. Jelentősége abban áll, hogy a növényekről szóló tudást magyar nyelven, a laikus olvasók számára is használható formában közvetítette, és hozzájárult a hazai gyógynövényismeret, növénynevezéktan és orvosi-botanikai műveltség fejlődéséhez.

Nagy magyar botanikusok 3.

Benkő József (1740–1814) erdélyi református lelkész, történetíró és természettudós a magyar botanika korai, sokoldalú alakja volt. Erdély növényvilágát kutatta, és nagy szerepet játszott abban, hogy a Linné-féle növényteni rendszer és nevezéktan magyar nyelvterületen is ismertté váljon. Munkáiban a növényeket nemcsak tudományos érdekességgként, hanem a táj, a történelem és a helyi élet részeként mutatta be. Különösen fontos volt számára a növénynevek magyarítása és a hazai flóra rendszerezett leírása. Jelentősége abban áll, hogy a 18. századi Erdélyben összekapcsolta a helyismeretet, a természetrajzot és a korszerű európai botanikai gondolkodást.

Nagy magyar botanikusok 4.

Kitaibel Pál (1757–1817) orvos, botanikus, kémikus és természetkutató a magyar flórákutatás egyik legnagyobb úttörője volt. Hatalmas gyűjtőutakon járta be a történelmi Magyarország különböző tájait, és részletesen vizsgálta a növényeket, ásványvizeket, kőzeteket és természeti viszonyokat. Waldstein gróffal közös nagy műve, a *Descriptiones et Icones Plantarum Rariorum Hungariae* ritka magyarországi növényeket mutatott be tudományos leírásokkal és igényes ábrákkal. Kitaibel számos új vagy addig kevésbé ismert fajt írt le, és gyűjtései később is alapvető forrásai maradtak a hazai botanikának. Jelentősége abban áll, hogy a terepi megfigyelést, a pontos növényleírást és a Kárpát-medence természeti feltárását magas tudományos szintre emelte.

Nagy magyar botanikusok 5.

Diószegi Sámuel (1760–1813) református lelkész és Fazekas Mihály (1766–1828) költő és katonatiszt (Földi János nyomdokain járva) együtt alkották meg a Magyar Fűvészkönyvet, amely 1807-ben jelent meg Debrecenben. Munkájuk célja az volt, hogy a Linné-féle növényrendszert magyar nyelven, érthető és következetes formában tegyék hozzáférhetővé. A könyv nem elsősorban növényhatározó volt, hanem a magyar botanikai szaknyelv egyik alapműve is: sok növénynév (nómenklátúra) és szakkifejezés (terminológia) rögzítésében vagy megalkotásában játszott szerepet. Diószegi és Fazekas a tudományt anyanyelven akarták művelhetővé tenni, ami a 19. század elején különösen fontos vállalkozás volt. Jelentőségük abban áll, hogy a magyar növénytan nyelvét és szemléletét korszerű, rendszerezett alapokra helyezték.

Nagy magyar botanikusok 6.

Sadler József (1791–1849) orvos, botanikus és egyetemi tanár a 19. század első felének fontos magyar flórakutatója volt. A pesti egyetem botanikus kertjéhez és herbáriumához kapcsolódva sokat tett a növénygyűjtemények fejlesztéséért és a botanikai oktatásért. Kutatásai főként Magyarország növényvilágára, a növények rendszerezésére és a terepi gyűjtések eredményeinek feldolgozására irányultak. Munkái segítették a hazai flóra pontosabb megismerését abban az időszakban, amikor a magyar botanika intézményes keretei megerősödtek. Jelentősége abban áll, hogy összekapcsolta az egyetemi oktatást, a botanikus kerti munkát, a herbárium gyűjteményt és a terepi flórakutatást.

Nagy magyar botanikusok 7.

Frivaldszky Imre (1799–1870) természettudós, orvos és gyűjtő a 19. századi magyar természetrajz egyik sokoldalú alakja volt. Nemcsak növényekkel, hanem állatokkal is foglalkozott, de botanikai jelentősége különösen a Balkán és a Kárpát-medence természeti feltárásához kapcsolódik. Gyűjtőútjai és szervezett expedíciói révén számos növény- és állatfaj került a tudomány látókörébe. Munkássága a korabeli múzeumi természetrajz világához tartozott, amikor a kutatók a gyűjtött példányok alapján ismerték meg és rendszerezték a tájak élővilágát. Jelentősége abban áll, hogy a magyar tudományt bekapcsolta a délkelet-európai természeti kutatásokba, és sok értékes gyűjteményi anyaggal gazdagította a hazai természetrajzot.

Nagy magyar botanikusok 8.

Heuffel János (1800–1857) orvos és botanikus a Bánság és környéke növényvilágának egyik jelentős kutatója volt. Munkássága jelentős mérföldkő volt a Bánság flórájának megismertésében és a helyi flóra pontos leírásán, a fajok azonosításán kívül a növényföldrajzi különbségek felismeréséhez is kapcsolódott. Olyan vidéken dolgozott, ahol a Kárpátok, az Alföld és a Balkán növényvilága találkozik, ezért gyűjtései különösen értékesek voltak. Számos növény előfordulását rögzítette, és neve több általa leírt taxon nevében is fennmaradt. Legismertebb közülük talán a Zsidóvár mellől leírt *Orchis elegans* Heuff. (ma: *Anacamptis elegans*, pompás sisakoskosbor).

Nagy magyar botanikusok 9.

Endlicher István (1804–1849) botanikus, nyelvész és múzeumi tudós a 19. századi növényrendszertan egyik jelentős európai alakja volt. Bécsben dolgozott, és nagy szerepet játszott a növények természetes rokonsági alapon történő csoportosításában. *Genera Plantarum* című műve a növényfajok rendszerezésének fontos összefoglalása volt. Tudományos munkája herbáriumokra, múzeumi gyűjteményekre, könyvtári forrásokra és összehasonlító elemzésre épült. Jelentősége abban áll, hogy a növényvilág sokféleségét nagy rendszerekbe próbálta rendezni, és ezzel a modern növényrendszertan egyik fontos előkészítője lett.

Nagy magyar botanikusok 10.

Hazslinszky Frigyes (1818–1896) tanár, botanikus és mikológus a magyarországi gombák, zuzmók, mohák és más kriptogám szervezetek kiemelkedő kutatója volt. Olyan élőlénycsoportokkal foglalkozott, amelyek kevésbé látványosak, mint a virágos növények, mégis alapvető részei az erdők, sziklák, talajok és korhadó faanyag élővilágának. Munkái nagyban hozzájárultak a hazai mikológia és zuzmókutatás megalapozásához. Pontos megfigyelései, gyűjtései és leírásai révén sok addig kevésbé ismert fajt tett ismertté a tudomány számára. Jelentősége abban áll, hogy a növénytan figyelmét a rejtettebb, apróbb, de ökológiailag nagyon fontos élőlények felé fordította.

Nagy magyar botanikusok 11.

Janka Viktor (1837–1890) botanikus, katonatiszt és növénygyűjtő a 19. századi magyar florisztika egyik jelentős alakja volt. Főként Magyarország, Erdély és a Balkán növényvilágát kutatta, különösen a ritka és nehezen elkülöníthető fajok érdekelték. Munkássága a terepi gyűjtésre, a pontos növényhatározásra és a fajok rendszertani összehasonlítására épült. Számos növény előfordulását rögzítette, és több faj leírásában vagy tisztázásában is szerepe volt. Legismertebb felfedezése talán a magyar kikerics (*Colchicum hungaricum*) megtalálása a Szársomlyón, 1867-ben. Janka Viktor munkájának tudományos jelentősége abban áll, hogy a magyar és délkelet-európai flóra kapcsolatainak feltárásával hozzájárult a Kárpát-medence növényvilágának tágabb, európai összefüggésű megértéséhez.

Nagy magyar botanikusok 12.

Kanitz Ágoston (1843–1896) botanikus, egyetemi tanár és tudománytörténész a magyar és közép-európai botanika fontos szervező és összefoglaló alakja volt. Kutatásai a florisztikához, a Balkán növényvilágához és a botanikatörténethez kapcsolódtak. Nagy szerepet játszott a kolozsvári botanikai oktatás és tudományos élet fejlesztésében. Nemcsak növényeket kutatott, hanem a botanika múltját, forrásait és intézményes fejlődését is feldolgozta. Jelentősége abban áll, hogy a terepi flórakutatást, az egyetemi tanítást és a botanikai tudománytörténetet egyaránt fontosnak tartotta, és ezzel hozzájárult a magyar botanika szakmai megerősödéséhez.

Nagy magyar botanikusok 13.

Borbás Vince (1844–1905) botanikus, flórakutató és növényföldrajzos a magyar növénytan egyik legtermékenyebb 19. századi alakja volt. Rendkívül sokat gyűjtött terepen, és különösen érdekelte a Kárpát-medence növényvilágának változatossága. Fontos munkákat írt a magyar flóráról, a Balaton környékének növényeiről, valamint több bonyolult növénycsoportról, például a rózsákról és szedrekről. Munkássága egyszerre volt terepi, rendszertani és növényföldrajzi jellegű: azt vizsgálta, hol, milyen környezetben és milyen rokonsági kapcsolatokban élnek a növények. Jelentősége abban áll, hogy hatalmas anyagismeretével és részletes megfigyeléseivel sokat tett Magyarország növényvilágának feltárásáért.

Nagy magyar botanikusok 14.

Pantocsek József (1846–1916) orvos, botanikus és algológus a mikroszkópikus kovamoszatok egyik kiemelkedő kutatója volt. Ezek az apró élőlények tavakban, folyókban, nedves talajokon élnek, de fosszilizálódott kovavázuk fennmarad régi üledékekben is. Kifejezetten dekoratív és fajra jellemző alakú vázzal rendelkeznek. Sokat elárulnak a vizek állapotáról, minőségéről és múltjáról. Pantocsek hatalmas anyagot vizsgált meg mikroszkóppal, számos fajt írt le, és munkái nemzetközileg is ismertté váltak. Kutatása összekapcsolta a botanika, a vízi élővilág és a földtörténeti üledékek vizsgálatát. Jelentősége abban áll, hogy a láthatatlanul kicsi algák világát tudományos igénnyel tárta fel, és ezzel a magyar algológia egyik legfontosabb alakjává vált.

Nagy magyar botanikusok 15.

Simonkai Lajos (1851–1910) botanikus, tanár és flórakutató Magyarország és Erdély növényvilágának fontos kutatója volt. Munkássága a terepi növénygyűjtésre, a fajok pontos meghatározására és a helyi flórák feldolgozására épült. Különösen jelentősek Erdély flórájáról és a magyarországi növényvilágról szóló munkái. A növényeket nemcsak felsorolta, hanem elterjedésük, változatosságuk és rokonsági kapcsolataik alapján is értelmezte. Jelentősége abban áll, hogy pontos, megbízható flóraadatokkal és rendszertani megfigyelésekkel gazdagította a hazai botanikát, különösen Erdély növényvilágának megismerését.

Nagy magyar botanikusok 16.

Hollós László (1859–1940) tanár, botanikus és mikológus a magyar gombakutatás kiemelkedő alakja volt. A földalatti gombák világszerte elismert kutatója volt. Gombákat gyűjtött, rajzolt, leírt és rendszerezett. Emellett a hajtásos növények is érdekelték, elsősorban a Kiskunságban gyűjtött florisztikai adatai is figyelemreméltóak. Kutatásait középiskolai tanári munkája mellett végezte, de igazgatója, Kacsoh Pongrác, nem értékelte azt és felszólította, hogy az iskolai szertárban őrzött gyűjteményét haladéktalanul távolítsa el. Az elkeseredett Hollós az egész pótolhatatlan gyűjteményt elégette. Írásai, rajzai és számtalan általa leírt faj viszont szerencsére megmaradtak.

Nagy magyar botanikusok 17.

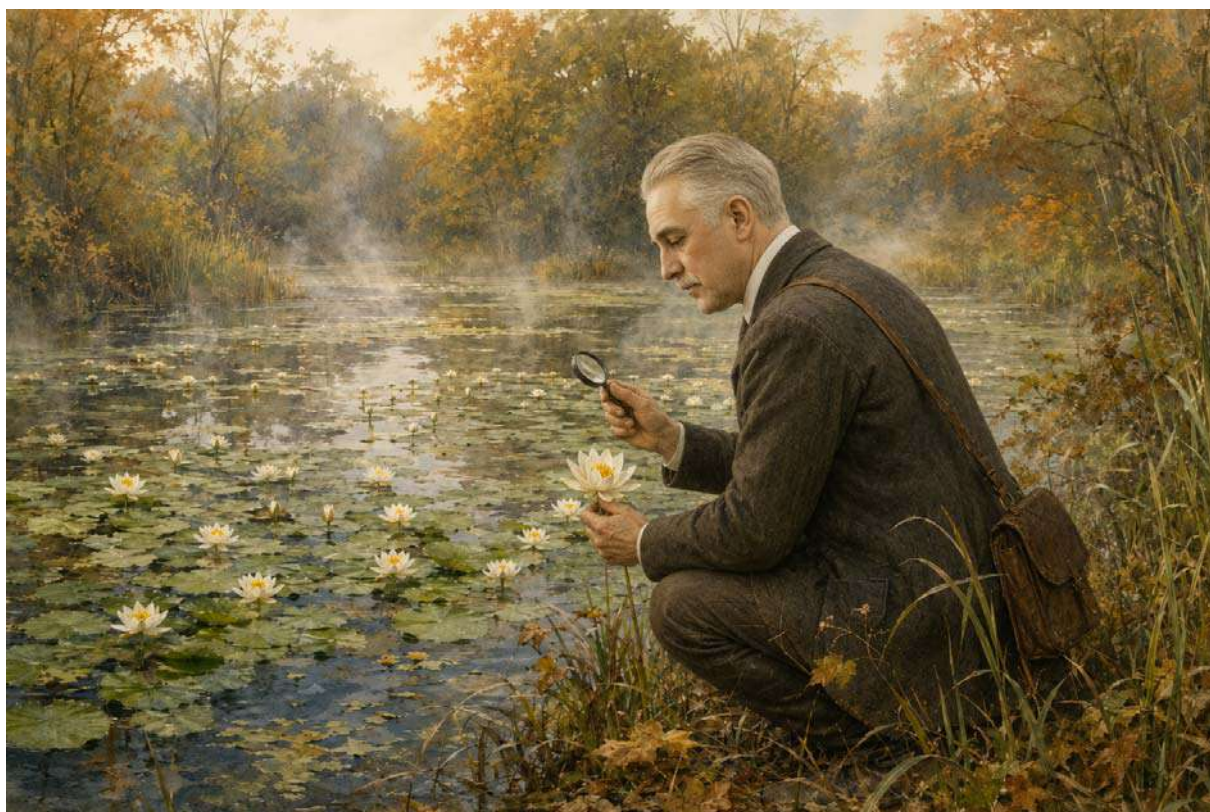
Istvánffy Gyula (1860–1930) botanikus, mikológus és növénykórtani kutató a gombák és a termesztett növények betegségeinek vizsgálatában játszott fontos szerepet. Különösen jelentős volt a szőlő betegségeivel és a növényeket károsító gombákkal kapcsolatos munkássága. Kutatásai gyakorlati jelentőségűek voltak, mert a növénykórokozók megismerése segítette a mezőgazdaság, különösen a szőlőtermesztés védelmét. A laboratóriumi mikroszkópos vizsgálatot összekapcsolta a terepi és ültetvényi megfigyelésekkel. Jelentősége abban áll, hogy a botanika eszközeivel közvetlenül hasznosítható tudást adott a növénybetegségek felismeréséhez és megértéséhez.

Nagy magyar botanikusok 18.

Degen Árpád (1866–1934) botanikus, flórakutató és rendszertanász a magyar és balkáni növényvilág kiemelkedő kutatója volt. Különösen sokat foglalkozott a Délkelet-Európa, a Balkán és a történelmi Magyarország határvidékein élő növényekkel. Munkássága terepi gyűjtésekre, herbáriumi összehasonlításokra és gondos rendszertani elemzésekre épült. Számos ritka vagy nehezen azonosítható növény előfordulását tisztázta, és több növénycsoport kutatásában maradandó eredményeket ért el. Mint tudományszervező is jelentős volt; megalapította és három évtizeden keresztül kiadta a *Magyar Botanikai Lapokat*.

Nagy magyar botanikusok 19.

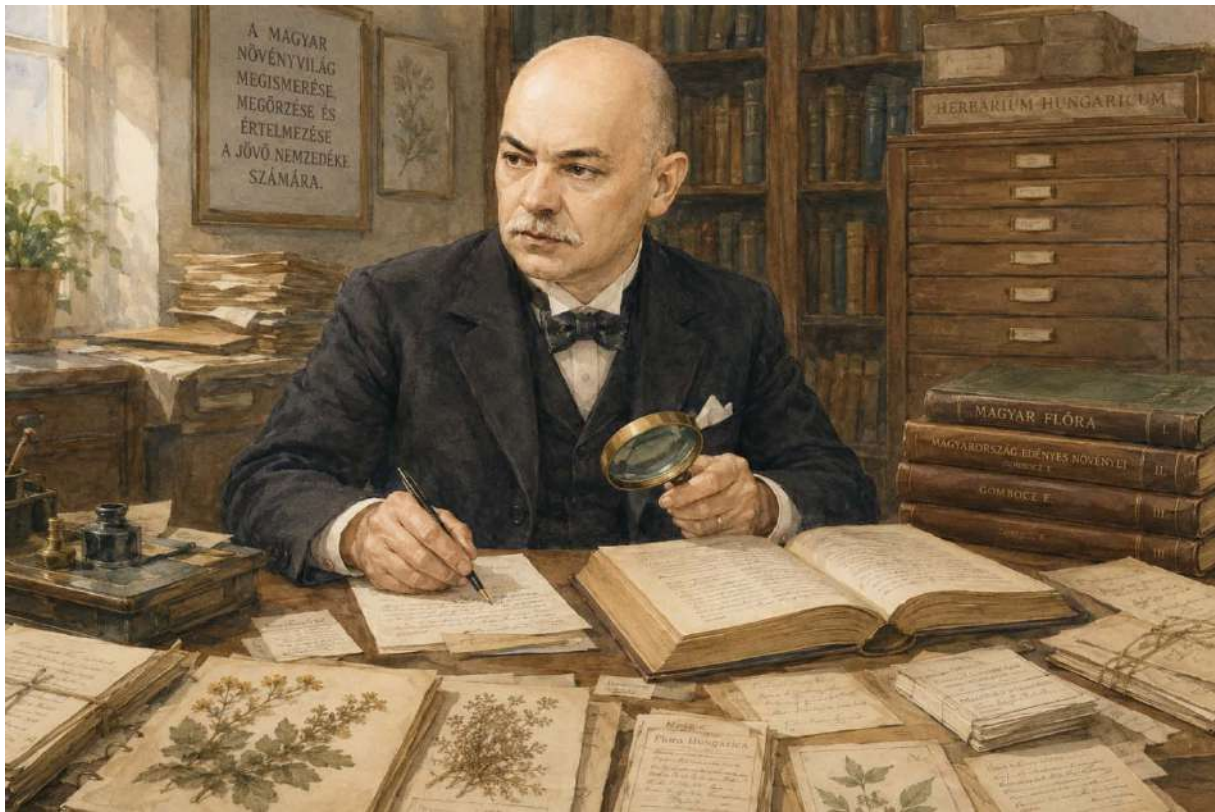
Tuzson János (1870–1943) botanikus, erdészeti kutató és egyetemi tanár a növénytan és az erdészet határterületén végzett jelentős munkát. Foglalkozott növényrendszertannal, növényanatómiai vizsgálatokkal és az erdei fák, különösen a fenyők kutatásával. Munkásságában a növények felépítésének pontos megfigyelése összekapcsolódott a gyakorlati erdészeti kérdésekkel: hogyan élnek, növekednek és különülnek el egymástól az erdei fafajok. Fontos szerepet játszott a hazai erdészeti botanika és a felsőfokú erdészeti oktatás fejlődésében. Jelentősége abban áll, hogy a botanikai tudást a magyar erdők megismerésének és fenntartható használatának szolgálatába állította.

Nagy magyar botanikusok 20.

Nyárády Erazmus Gyula (1881–1966) botanikus és flórakutató Erdély növényvilágának egyik legjelentősebb kutatója volt. Hosszú élete során rengeteg terepi adatot, növénytípust és megfigyelést gyűjtött, különösen az erdélyi hegyvidékek, kaszálórétek, erdők és sziklás élőhelyek flórájáról. Munkássága a pontos növényhatározásra, a fajok elterjedésének feltárására és a helyi flórák rendszerezésére épült. Jelentős szerepe volt a romániai és erdélyi flórakutatás nagy összefoglaló munkáiban is. Jelentősége abban áll, hogy Erdély gazdag növényvilágát kitartó terepmunkával, nagy fajismerettel és tudományos alaposággal tette ismertté.

Nagy magyar botanikusok 21.

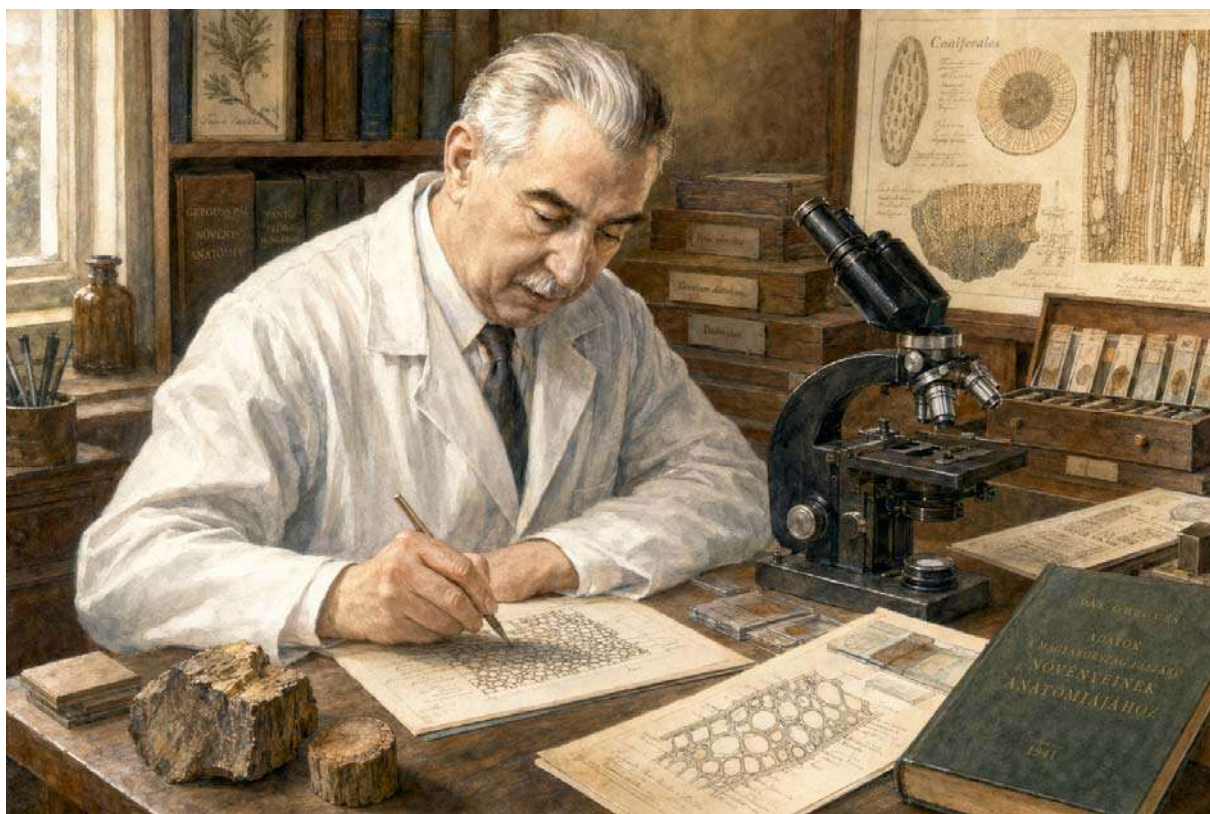
Gombocz Endre (1882–1945) botanikus, muzeológus és tudománytörténész a magyar botanika múltjának egyik legfontosabb feldolgozója volt. Florisztikai és rendszertani érdeklődése mellett különösen sokat tett a magyar növénytani kutatás történetének feltárásáért. Megírta a Magyar botanika története című alpművet. Különösen sokat tett Kitaibel Pál életének, munkásságának megismertetéséért. Kibetűzte, leírta és kiadta Kitaibel főként német és latin nyelvű, igen értékes, de nehezen olvasható útinaplóit. Jelentősége nemcsak saját növénytani kutatásaiban, hanem abban is áll, hogy segített megőrizni és értelmezni a korábbi botanikus nemzedékek munkáját. Nélküle sok régi adat, név és tudományos kapcsolat nehezebben lenne áttekinthető.

Nagy magyar botanikusok 22.

Jávorka Sándor (1883–1961) botanikus, növényrendszertanász és flórakutató a magyar növénytan egyik legismertebb alakja volt. Legfontosabb munkái a magyar flóra feltárásához, a növények pontos meghatározásához és a növényhatározók készítéséhez kapcsolódnak. A történelmi Magyarország hajtásos növényvilágát bemutató *Magyar flóra* című határozókönyve mérföldkő a hazai botanikában, a későbbi határozók is jórészt ezen alapultak, amelyek nemzedékek számára tették lehetővé, hogy a vadon élő növényeket tudományos alapossággal azonosítsák. Csapody Verával () évtizedeken keresztül folytatott közös munkájuk eredményeként létrejött növényábrázolások különösen sokat segítettek a növénytan tanításában és népszerűsítésében.

Nagy magyar botanikusok 23.

Greguss Pál (1889–1984) botanikus, növényanatómus és paleobotanikus a növényi szövetek, különösen a fák szerkezetének kiemelkedő kutatója volt. Munkáiban a mai fák és a megkövesedett növényi maradványok belső felépítését vizsgálta, gyakran mikroszkóppal. A faanyag évgűrűi, edényei és sejtjei alapján következtetni lehet a növény rokonságára, működésére és múltbeli környezetére. Greguss kutatásai így összekapcsolták a növényanatómiát, a faanyagismeretet és a földtörténeti növényvilág vizsgálatát. Jelentősége abban áll, hogy megmutatta: a fa belső szerkezete nemcsak anyag, hanem a növény múltjának és rokonságának tudományos forrása.

Nagy magyar botanikusok 24.

Andreánszky Gábor (1895–1967) botanikus és paleobotanikus a régi földtörténeti korok növényvilágának jelentős kutatója volt. Fosszilis levelek, termések és más növénymaradványok alapján vizsgálta, milyen lehetett a múltbeli tájak növényzete és éghajlata. Munkássága azért különösen fontos, mert a megkövesedett növények nemcsak fajokról mesélnek, hanem arról is, hogyan változott a Föld klímája és élővilága. Kutatásai a paleobotanikát összekapcsolták a növényföldrajzzal és a vegetációtörténettel. Jelentősége abban áll, hogy a növények múltját a tájak és éghajlatok változásának történeteként értelmezte.

Nagy magyar botanikusok 25.

Kol Erzsébet (1897–1980) algológus és kriobiológus a hóban és jégben élő mikroszkopikus algák nemzetközileg is jelentős kutatója volt. Olyan apró élőlényeket vizsgált, amelyek szélsőséges környezetekben, például havas felszíneken, gleccsereken és hideg vizekben élnek. Ezek az algák gyakran színezhetik is a havat, és fontos szerepet játszanak a hideg élőhelyek parányi ökoszisztémáiban. Kol Erzsébet munkája különlegessé tette a magyar botanikát, mert a növények és algák világát a megszokott erdőkön, réteken és tavakon túl, a jég és hó élővilágáig terjesztette ki. Jelentősége abban áll, hogy a szélsőséges élőhelyek láthatatlanul apró algavilágát pontos tudományos kutatás tárgyává tette.

Nagy magyar botanikusok 26.

Boros Ádám (1900–1973) botanikus, briológus, flórakutató és agrobotanikus a magyar mohakutatás és terepi növényismeret egyik kiemelkedő alakja volt. Különösen sokat foglalkozott mohákkal, de a virágos növények, a gyomok és a mezőgazdasági növényzet kutatásában is jelentős munkát végzett. Hatalmas terepi tapasztalata és naplói miatt munkái ma is értékes források a magyar flóra és táj változásainak megértéséhez. Nemcsak ritka növényeket keresett, hanem azt is figyelte, hogyan alakul át a növényzet a művelés, a legeltetés, a vízrendezés vagy más emberi hatások következtében. Jelentősége abban áll, hogy a mohák apró világát, a tájhasználatot és a gyakorlati növényismeretet egyaránt komolyan vette.

Nagy magyar botanikusok 27.

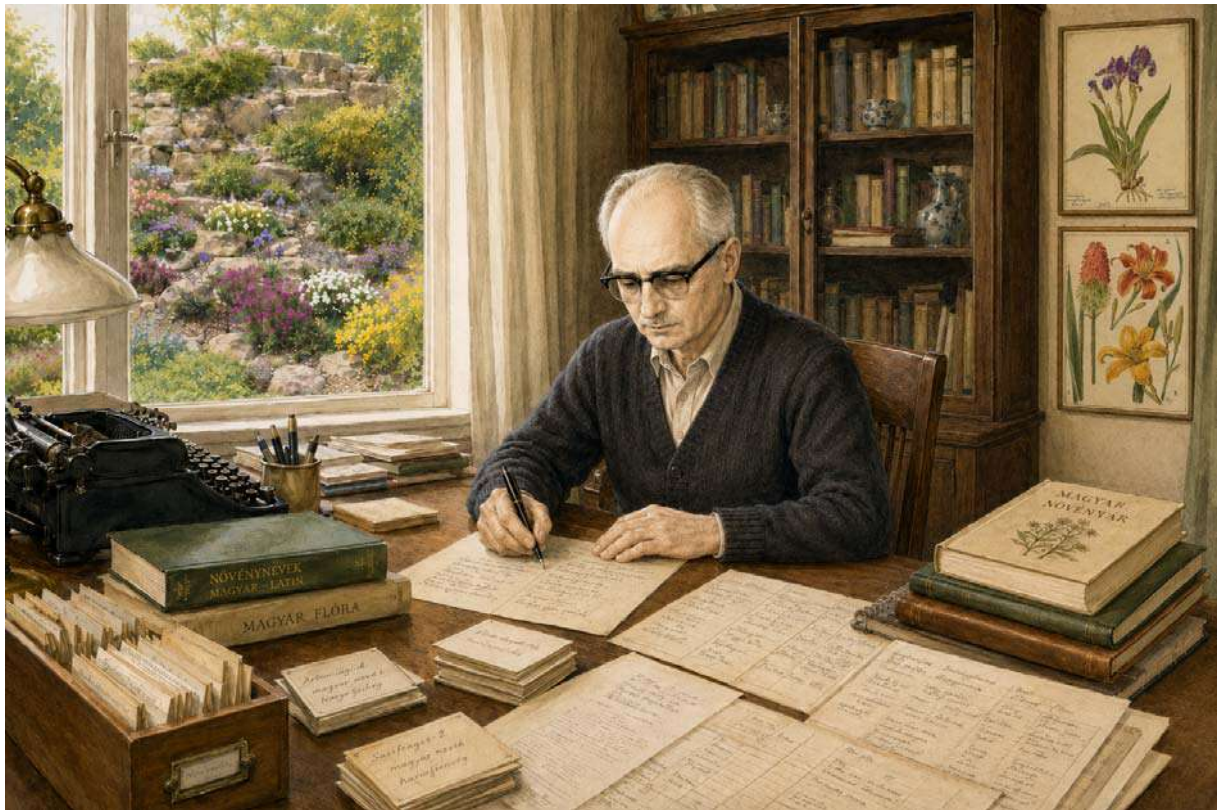
Soó Rezső (1903–1980) botanikus, növényföldrajzos, rendszertanász és vegetációkutató a 20. századi magyar botanika egyik legnagyobb hatású alakja volt. Munkássága a magyar flóra, a növénytársulások és a növényföldrajzi összefüggések vizsgálatára épült. Nemcsak azt írta le, milyen fajok élnek egy területen, hanem azt is, hogyan alkotnak társulásokat, milyen környezeti feltételek között fordulnak elő, és hogyan rajzolják ki Magyarország növényzeti képét. Nagy összefoglaló művei hosszú időre meghatározták a hazai növényrendszertani, florisztikai és cönológiai gondolkodást. Tanítványok egész sorát (csak a legismertebbeket említve: Máthé Imre, Felföldy Lajos, Ubrizsy Gábor, Simon Tibor, Jakucs Pál, Juhász-Nagy Pál) nevelte, akik jelentősége napjainkig is kisugárzik.

Nagy magyar botanikusok 28.

Gunda Béla (1911–1994) magyar etnográfus, akadémikus érdeklődése nem elsősorban etnobotanikai volt, de munkássága nagyon figyelemreméltó ezen a területen is. Azt (is) vizsgálta, hogy a növények miként épülnek be a paraszti gazdálkodásba, táplálkozásba, állattartásba, gyógyításba, hiedelemvilágba és technikába. Konkrét témái közé tartozott a vadon termő tápláléknövények gyűjtése és fogyasztása, különösen az ínségtáplálkozás és az alkalmi erdei-mezei csemegék köre; a későbbi összefoglalók Gunda munkáit a Kárpát-medencei vadnövényhasználat fontos néprajzi forrásai között tartják számon. Foglalkozott a vad növények kertbe vonásával, vagyis azzal az átmeneti zónával, ahol a gyűjtögetés, a ház körüli tartás és a termesztés kezdetei összekapcsolódnak; ide illenek a kertekben tartott, eredetileg vadon élő gyógy- vagy mágikus növények, például a hunyorfélék használatáról szóló adatok is. Külön témaként vizsgálta a mérgező vagy bódító hatású növényekkel történő halászatot, a halbódító, halétető, halmaszlag jellegű növényi anyagokat, illetve ezek balkáni, mediterrán és kelet-európai párhuzamait; ezzel a növényi mérgek népi technológiáját a gazdasági néprajz részévé tette. Fontosak voltak számára a tejoltó növények is: 1967-es „Tejoltó növények a Kárpátokban” című tanulmánya a növényi eredetű oltóanyagok pásztorkultúrában és tejfeldolgozásban betöltött szerepét tárgyalta. Érintette a népi gyógyászatot, az állatgyógyászati növényhasználatot, a tályoggyökér, hunyor, gyanta, tapló és más növényi vagy gombás anyagok praktikus és mágikus alkalmazását. Foglalkozott népi növénynevekkel is, de nem nyelvészeti öncélból: a neveket a használat, a hiedelem, a táji ismeret és a népi osztályozás nyomaiként kezelte.

Nagy magyar botanikusok 29.

Priszter Szaniszló (1917–2011) botanikus, taxonómus és növénynevekkel foglalkozó kutató a magyar növénytani nevezéktan egyik fontos alakja volt. Munkái a vadon élő, termesztett és behurcolt növények pontos megnevezéséhez, rendszerezéséhez és közérthető használatához kapcsolódtak. Különösen sokat tett azért, hogy a magyar növénynevek, a tudományos latin nevek és a kertészeti vagy mezőgazdasági használat között világos kapcsolat legyen. Foglalkozott gyomflórával, kultúrnövényekkel és idegenhonos fajokkal is. Jelentősége abban áll, hogy a növények elnevezésének látszólag száraz területét a pontos tudományos kommunikáció és a gyakorlati növényismeret alapjává tette.

Nagy magyar botanikusok 30.

Felföldy Lajos (1920–2016) botanikus, hidrobiológus és algológus a vízi növényzet és a vizek élővilágának jelentős kutatója volt. Munkássága legnagyobbbrészt tavakhoz, folyókhoz, nádasokhoz, hínárnövényzethez és mikroszkopikus algákhoz kapcsolódott. A vízi növények nemcsak szépek vagy különlegesek, hanem sokat elárulnak a vizek állapotáról, tisztaságáról és ökológiai működéséről. Felföldy kutatásai segítették a hazai hidrobotanika, vízminőség-vizsgálat és vízi ökológiai szemlélet fejlődését. Szenvedélyes florista volt, a növénygyűjtést és a herbáriumi revíziót nyugdíjba vonulása után is évtizedeken át folytatta.

A illusztrációk a rendelkezésre álló hiteles portrék és adatok felhasználásával, mesterséges intelligencia (AI) felhasználásával, a mondanivaló vizualizálásának céljával készültek, nem tekinthetők dokumentum-értékűnek.